

# HURÁ NA HORY

(horská příroda, turistika, lyžování a ochrana přírody)

**Vzdělávací oblast:** Člověk a jeho svět, Člověk a příroda

**Výstupy RVP:** 1. stupeň  
Žák rozliší přírodní a umělé prvky v okolní krajině a vyjádří různými způsoby její estetické hodnoty a rozmanitost.  
Žák vyhledá typické regionální zvláštnosti přírody, osídlení, hospodářství a kultury, jednoduchým způsobem posoudí jejich význam z hlediska přírodního, historického, politického, správního a vlastnického. Zprostředkuje ostatním zkušenosti, zážitky a zajímavosti z vlastních cest a porovná způsob života a přírodu v naší vlasti i v jiných zemích.

**Výstupy RVP:** 2. stupeň  
Žák vytváří a využívá osobní myšlenková (mentální) schémata a myšlenkové (mentální) mapy pro orientaci v konkrétních regionech, pro prostorové vnímání a hodnocení míst, objektů, jevů a procesů v nich, pro vytváření postojů k okolnímu světu.

**Průřezové téma environmentální výchovy** Vztah člověka k prostředí – naše obec (přírodní zdroje, jejich původ, způsoby využívání a řešení odpadového hospodářství, příroda a kultura obce a její ochrana.

**Věk:** 5. – 7. třída

**Anotace:** **V této lekci žáci porovnávají vztah člověka a přírody v turisticky atraktivních oblastech našich hor, v našem případě konkrétně ve Skiareálu Buková hora, kam spadají lyžařská centra v Čenkovících a Červené Vodě.**  
**V průběhu lekce žáci poslouchají výpovědi lidí o životě v Čenkovících v souvislosti s existencí vyhlášeného lyžařského centra. Pomocí T-grafů a přímky postojů přemýšlejí nad souvislostmi, učí se vytvářet názory, argumentovat a přijímat informace i odlišné názory či argumenty. Lekce rozvíjí kritické myšlení - žáci poznají, že ne vždy existuje jediné hledisko pohledu, zároveň také zjišťují, že problematika ochrany přírody může být velmi složitá a ne vždy jednoduchá.**

**Časová dotace:** 2 x 45 minut

**Pomůcky:** nahrávky povídání lidí z Čenkovic o životě v obci, motivační fotografie, T - grafy

**Fotografie:** Mgr. František Teichmann, [www.skict.cz](http://www.skict.cz)

## POSTUP

### 1. HODINA:

1. Učitel rozdělí žáky do skupin a každé dá k dispozici několik obrázků z oblasti Čenkovic a Bukové hory. Žáci se zamýšlí nad tím, co obrázky spojuje a co by mohlo být tématem hodiny.
2. Ve skupinách nebo v kruhu si žáci vysdílí, na co přišli a s učitelem si o tom povídají.
3. Učitel představí žákům tři osoby, které budou povídat o Čenkovicích a svém životě, který je nějak spjat s touto vesnicí. Žáci mají za úkol po poslechu přiřadit fotografie k jednotlivým osobám. Po poslechu proběhne kontrola.

**Jaroslav Limberský** (bývalý lyžař a trenér, který centrum v Čenkovicích zakládal, 83 let, bydlí v České Třebové)

**Jana Prokopcová** (bývalá občanka Čenkovic, která zde vyrostla, také lyžařka, dnes bydlí v Lanškrouně, 73 let)

**Marek Velebný** (přírodovědec, ekolog a zaměstnanec CHKO Orlické hory, v Čenkovicích bydlí, 31 let)

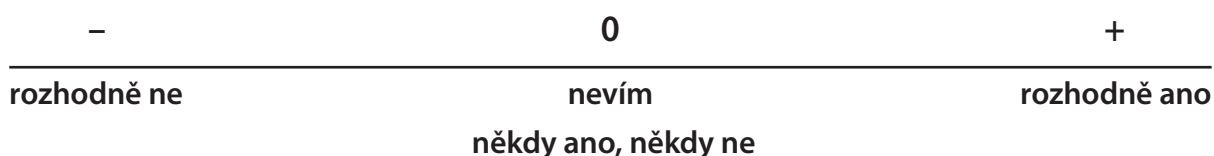
Nahrávky jim pustí postupně s pauzami, ve kterých si s žáky dovysvětlí případné nejasnosti a objasní pojmy, kterým by žáci nerozuměli. Pak pustí nahrávky ještě jednou už bez pauz.

Učitel žákům do dvojic rozdá T-grafy, kam budou psát výhody a nevýhody přeměny Čenkovic v turistické centrum. T-graf je užitečná a jednoduchá grafická pomůcka všude tam, kde existují protichůdné pohledy, názory, postoje, kdy má určitá věc svá pro i proti, plusy i mínusy. Ve zbytku hodiny o svých poznámkách diskutují a vyjadřují názory, učitel zapisuje výhody a nevýhody na tabuli pro větší přehlednost.

4. Učitel žákům vysvětlí, jak funguje **přímka postojů** a na základě vznesených výroků žáci zaujmají svá názorová místa na přímce.
5. Žáci si s učitelem ukáží na mapě (doporučujeme Mapy google) zmíněná místa.

### PŘÍMKA POSTOJŮ:

Učitel vymezí ve třídě pomyslnou přímku a žáci si na ni stoupají podle toho, jaký mají k danému výroku postoj.



## UČITEL ČTE PŘIPRAVENÉ VÝROKY:

- Na sjezdovce je skvělá zábava jak na lyžích, tak i na snowboardu.
- Sjezdování je lepší než běžkování.
- Lyžování nesnáším a nebaví mě.
- Ještě nikdy jsem nestál na běžkách.
- Sjezdovky nijak neškodí přírodě.
- Výstavba i údržba sjezdovek není nákladná.
- Sjezdovky jsou velmi nákladné jak na výstavbu, tak i zasněžování a údržbu.
- Umělý sníh ovlivňuje živočichy i rostliny pod ním.
- Velké množství turistů a lyžařů přírodě ve velkých horských areálech neškodí.
- Turistická centra zaměstnávají lidi z hor a dávají jim práci.
- Lyžařské areály zlepšují kvalitu života v horských vesnicích.
- Lyžaři jsou blázni a nerozumím jim.
- Turisté zničí přírodu.

U některých výroků se můžeme zastavit a žáci své postoje obhajují, vysvětlují, diskutují.

## VÝPOVĚDI LIDÍ O PROMĚNÁCH ČENKOVIC (NAHRÁVKY):

### Jaroslav Limberský

(bývalý lyžař a trenér, který centrum v Čenkovicích zakládal, 83 let)

Na konci padesátých let jsme moc toužili po kvalitní a svou vzdáleností dostupné sjezdovce pro náš oddíl. Nejprve jsme plánovali postavit sjezdovku na vrchol Lázků, ale nakonec jsme dali přednost svahu na Bukové hoře, který vedl k opuštěnému kostelíku v Čenkovicích. Protože jsme sjezdovku stavěli s kamarády a nadšenci z oddílu TJ Lokomotiva Česká Třebová, nazvali jsme ji logicky Třebovská. Tou dobou byly Čenkovice chudou horskou obcí, kde žilo cca 130 obyvatel, největším zaměstnavatelem bylo místní pícninářské družstvo. Pěstoval se zde také len a brambory, ale jinak tady, jak se říká, dávaly lišky dobrou noc.

Nejnáročnější bylo vykácení pásu lesa a vytrhání pařezů pro sjezdovku. Ani výroba dílů lanovky nebyla jednoduchá. Vznikaly v několika českotřebovských podnicích. Většinu práce jsme s kamarády odpracovali brigádnicky a zdarma. Vlek jsme uvedli do provozu na konci roku 1960. Byl to první kotvový vlek v podhůří Orlických hor. Zároveň jsme si k vleku postavili také chatu, jako zázemí. Zájem o lyžování a rekreaci v Čenkovicích pak rychle rostl. V roce 1983 se otevřel druhý vlek na Svitavskou sjezdovku. Ten původní se v průběhu let modernizoval a nakonec dosloužil až po padesáti letech v roce 2011, kdy ho nahradila nová, již moderní sedačková lanovka. Na druhé straně kopce z Červené Vody vznikl následně nový Skiareál Buková hora s dalšími dvěma sjezdovkami. Dohromady se k Bukové hoře táhne 6 sjezdovek a všechny se dnes zasněžují. To jsme si před šedesáti lety neuměli představit ani ve snu.

Z chudé obce je dnes moderní turistické centrum. Obyvatelé obce mají díky turistům jak sezónní, tak i celoroční zaměstnání. Ceny domů i pozemků významně stouply. V době sezóny Čenkovice navštíví i několik tisíc turistů denně.

## **Jana Prokopcová**

(bývalá občanka Čenkovic, která zde vyrostla, 73 let)

Život v Čenkovicích byl těžký. Jako holka jsem musela hodně pomáhat s malým hospodářstvím. Naši měli krávu, býka, několik prasat, králíky a drůbež. Doma byla vždycky spousta práce. Na loukách jsem musela pomáhat sušit seno a v lese při kácení dřeva. Také jsem krmila králíky a slepice, to byla má každodenní povinnost. Do školy jsem dojížděla do Výprachtic, protože v Čenkovicích škola nebyla. Když mi bylo 12, tak se na kopci nad kostelem začala stavět první místní sjezdovka. Lyžaři z České Třebové se nadchli do kilometr dlouhého svahu na Bukovou horu. Považovala jsem to za hloupost, ale když jsem viděla, jak v zimě sviští po sněhu, trochu jsem jim i záviděla. V zimě v roce 1962 jsem poprvé stála na lyžích. Bavilo mě to a měla jsem mezi lyžaři i spoustu kamarádů. Nakonec i váš děda byl výborný lyžař a na lyžích jsme se také seznámili.

Dnes už jsem na sjezdovky stará a bála bych se, jen občas vyjedu na běžky. Děda, ten jezdí častěji, ale také jen na běžky. Dcera žije v Čenkovicích. Má tu chalupu, kterou pronajímá. Také pomáhá v místním hotelu. Můj vnuk Tomáš pracuje v zimě jako instruktor lyžování. My jsme před deseti roky prodali pozemky u lesa na stavbu nových chat a díky tomu se máme dobře a koupili jsme si byt v Lanškrouně.

Rádi se do Čenkovic vracíme, ale mimo sezónu. Těch aut a turistů je tam už moc. V hospodě si není kam sednout, celý den všude vyhrává hudba a my už máme rádi klid. V létě se Čenkovice zaplní chalupáři a celé dny tu jsou slyšet jen sekačky. Víte, jsem ráda, že se Čenkovice vzchopily a že tu lidé mají práci, ale měla jsem ráda tu starou, klidnou a voňavou vesnici, kde byl potok plný pstruhů, spousta žab a raků.

## **Marek Velebný**

(přírodovědec a ekolog, 31 let)

Okolí Bukové hory bylo vždy čistým a po všech stránkách cenným přírodním územím s výskytem řady chráněných druhů, například: bledule jarní, prstnatec májový, plavuň vidlačka, rosnatka okrouhlostá. Z živočichů je to lokalita s výskytem čolka horského, ještěrky obecné a živorodé, zmije obecné, chřástala vodního atd. Nejcennější na místním přírodním parku byla vyváženost lesů, pastvin, luk a zahrad. S rozvojem turistického ruchu se zvyšuje tlak na přírodu nejen počtem návštěvníků. Ti ruší živočichy a poškozují vegetaci jak během zimy, tak i v létě. Zvěř nemá v zimě klid a vydává spoustu zbytečné energie. Vykácely se rozsáhlé části lesa pro stavbu nových sjezdovek, a teď ještě díky kůrovci. Tím byly nenávratně poničené i lokality s výskytem chráněných druhů. Při zasněžování a úpravě svahů se spotřebuje obrovské množství vody i energie. Na sjezdovkách leží mnohem více technického sněhu, který roztává až během dubna, někdy vydrží do května. Lidé ve vesnici jsou obtěžováni hlukem i silným provozem aut.

Zhoršila se kvalita vody v potoce a snížilo se tak množství ryb. Čenkovice během zimy vyprodukují díky turistům obrovské množství odpadu a spotřebují spoustu vody. Pro přírodu rozvoj centra představuje velkou zátěž. Sám rád lyžuji, ale jezdím pouze na běžkách, protože sjezdovky a jejich provoz považuji za neekologický a velmi nákladný sport pro bohaté. Další zásahy do přírody a rozšiřování turistické kapacity by mělo pro přírodu neblahé důsledky.



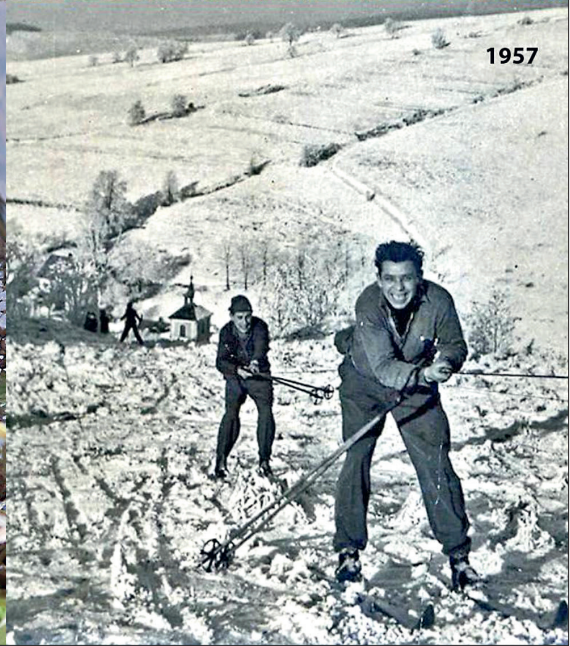
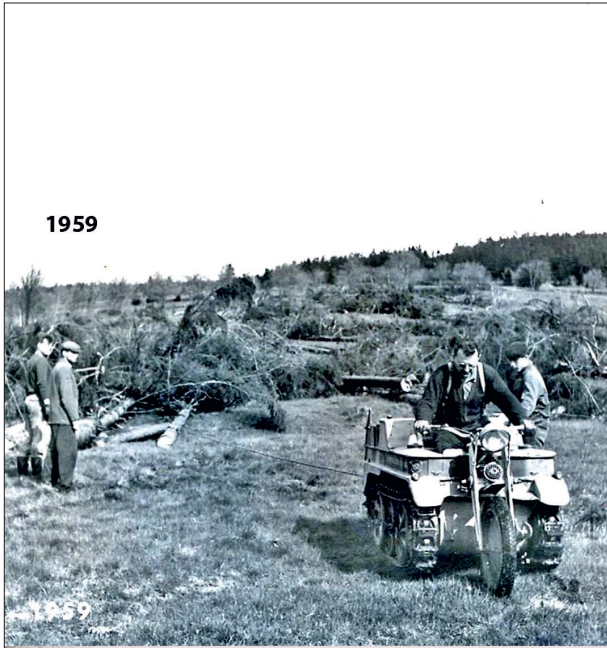
2018



2017



2017



## T – graf

**VÝHODY**

**NEVÝHODY**